

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:

Egész évre 12 kor., fél évre 6 korona
negyed évre 3 kor.

POLITIKAI NAPILAP

MEGJELENIK NAPONKINT REGGEL, KIVÉVE SÉTIFON.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

KLADÉK és HAMBURGER könyvnyomdája
Baththány-utca 3. sz.

A szabadelvű párt.

Budapest, augusztus 12.

Az érdeklődés középső utjában a szabadelvű párt áll változatlanul. Talán azért, mert annyira homályba van burkolva a további politikai magatartása. Tény az, hogy a közvélemény az egykori kormányzó párt elégtelenségeinek felfogása iránt egyáltalán nincs tájékozva. Az a körlevél, a melyet a Pannónia-szállóban a múlt héten egybegyűlt szabadelvűpárti képviselők szétküldtek volt értekezlet tartása tárgyában, éppen olyan kevéssé derít fényt a felfogásokra, mint a tanácskozásokon elhangzott beszédek. Csak azt hálottuk különböző variációkban, hogy a szabadelvű párt akció képességét elveszítette és a pártból ki kell lépni.

Vajon mi a szándéka a kilépni készülő uraknak? A tanácskozásokon nem nagy hajlandóság mutatkozott arra, hogy a koalíció gyűrűjébe lépjenek. Sőt, mintha együtt akarnának maradni újabb pártcsoport alakjában. Főnök terv! Vajon mi lehet újabb csoportosulás indoka! Talon-tul sok pártcsoport van már különben is. De meg minő külön program indokolná az új csoportot? Kifogásuk van talán a szabadelvű párt programja ellen? Alig hisszük. Hiszen ezt a programot volta-képen elfogadja és magáénak vallja az egész disszidens csoport is élén Andrassy Gyulával. Mert ezek az urak e program alapján támogatták Széllt, Héderváryt és Tiszát, kiléptek egyedül és kizárólag a házszabályok revíziójának kérdésében. Ma pedig kizárólag a kommandó-nyelv kérdése választja el őket a szabadelvű párttól.

Ha pedig ezt a helyzetet igazolják a tények, alig lehet valószínű, hogy a kilépni készülő új program alapján csoportosulhatnak. De mi lesz az álláspontjuk a kommandó-nyelv

tekintetében? Talán mert már ők is a magyar vezényleti nyelv kicsikarói közé állnak be? Nem volna kívánatos, ha így történék a politikai morál szempontjából. Elvégre is lehet valakinek a kommandó-nyelvről ilyen vagy olyan meggyőződése. Tiszteljük a véleményeket. De a szabadelvű párttagjai határozottan úgy álltak a választóik elébe, hogy ők konfliktus árán a magyar vezényszót nem fogják erőszakolni. Evvel az állásponttal kapták a mandátumot. Azért, mert a többség más alapon nyerte el az ország bizalmát, még nem lehet ok arra, hogy a kisebbség is megváltoztassa álláspontját és pedig homlokegyenest ellenkezőre. Ha ez lehetséges, úgy felesleges minden program-kifejtés a választók előtt. Az urak egyszerűen a többséghez csatlakoznának. Hiszen ez oly kézenyelmes!

Am alig hihető, hogy ezt a saját szerű ugrást sokan megtennék. Csak a legbátrabbak fogják megtenni. Mi történik a többi kilépővel? A szabadelvű párt kötelékéből kilépni nem lehet öncél. Talán előterjesztendő határozati javaslatukból ki fog derülni, hogy az urak hova törekszenek. Nehéz helyzetük lesz a konferencián, mert szembe fognak állani Tisza István gróffal, a ki céltudatos határozottsággal képes vázolni az ellenőrzésnek új politikáját, mely nézete szerint a szabadelvű pártot a megváltozott erőviszonyokhoz képest megilleti.

Am mi lehet a célja és mi lehet a programja azoknak, a kik kilépni készülnek?

Munkások rokkant és nyugdíj egylete Szabadkán.

Pausics János ipartestületi elnök, Hadnagy István és Nikolics István segítségével üdvös intézmény megalapításán fáradoznak. A magyarországi munkások rokkant és nyugdíj egyletének fiók-pénztárát akarják Sza-

badkán is létesíteni, aminő a Bácskában még Apatinban, Bezdánban, Baján van.

Azt hisszük, sikerülni fog összehozni azt az ötven tagot, mely a megalakuláshoz szükséges. Az első értekezletet ezen ügyben holnap, vasárnap délután tartják meg az ipartestület helyiségeiben.

Köztudomású dolog, hogy napjainkban a munkásoknak és iparosoknak, ha már többé dolgozni nem bírnak, ha a kenyérkereső szerszám kihull a kezükből, nincs megélhetésük, hanem a nyomor és koldusbot jut osztályrészükül. És ha árvákat és özvegyeket hagynak hátra, ezek a kenyérkereső elhalálózása után máséba jutnak és szaporítják az állam és a társadalom kegyelemkenyerén élők számát.

Ezen a tarthatatlan állapoton igyekszik segíteni az 1893 óta fönálló munkások rokkant- és nyugdíj egylete, midőn még a legszegényebb munkásnak is alkalmat nyújt arra, hogy esekély áldozattal önmaga és családja jövőjéről gondoskodhassék.

Az egyletnek orvosi vizsgálat mellőzésével tagja lehet bármiféle munkás, iparos, kereskedő, tisztviselő, iparostanonc vagy bármely rendes foglalkozással bíró férfi és nő egyaránt. A tagok 20, 24 vagy 30 fillér heti illetéket fizetnek. A tagsági díjak pontos fizetése fejében a tagok azon kedvezményben részesülnek, hogy ha már tíz évi tagsági idő betöltése után a saját keresetforrásul szolgáló foglalkozásukban valamely baleset, testi vagy szellemi elgyengülés, agkori gyöngeség vagy gyógyithatalan betegség miatt munkaképtelenné, rokkantakká lesznek, az egyletből életfogytiglan megfelelő heti rokkantsegélyt kapnak. A nyugdíj 40 év után jár, tekintet nélkül a tagok munkaképességére.

Ha egy segélyre jogosult tag elhalálózása után árvák maradnak hátra, ezek neveltetésére az özvegy az elhalt tagot megillető segély 1/6-át kapja minden árva után, míg a fluk 13, a leányok 14 évet betöltik. Ha pedig árvák nem maradnak hátra, akkor a segélyre jogosult tag özvegye az elhalt férj által befizetett összeg 30%-át kapja végkielégítésül.

A heti segély 10 évi tagság után már 8 kor. 40 fillértől 11 kor. 90 fillérig emelkedhetik. A nyugdíj heti 17 korona is lehet.

Kívánatos lenne, hogy az egylet fiók-pénztára Szabadkán is megalakulna. Az érdeklődők nagyon humanus dolgot művelnek, ha ezen egyletet minél szélesebb körben terjesztik és tagokul belépnek, mert csakis így

érhetjük el azt a célt, hogy ne legyen hazánknak egyetlen munkása sem, aki az élete fentartásáért a keserű kegyelemkenyérre szoruljon. Használjuk fel jövőnk védelmére az egyesülésben rejlő hatalmas erőt, mert örökké igaz marad az a mondás: „Segíts magadon s az Isten is megsegít.”

A helyzet.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, 1905. aug. 12.

A koalíció vezérőbizottságának egyik tagja ma több újságíró előtt kijelentette, hogy Apponyi Albert gróf csakugyan beakart nyújtani a vezérőbizottsághoz egy szenzációs tartalmu indítványt, de az események alakulása miatt kénytelen volt attól elállani. Hogy miről szólt az indítvány, azt nem sikerült megtudni, ép úgy, mint ahogy nem tudni, hogy a passzív rezisztencián és az általános választói jogon kívül még miről tanácskoztak a koalíció vezeterei. Annyit sikerült megtudnunk, hogy két igen fontos tárgy volt napirenden.

Lányi Bertalan igazságügyminiszter tegnap hivatalból megsemmisítette az aradi ügyvédi kamara határozatát, melyet az ő leiratára hozott.

A politikai helyzetben e hó 20-ika tájáig most szünet áll be, mert addig se a koalíción, se a szabadelvűpárton nem lesz esemény.

A koalíció elnöke e hónap végén jön Budapestre és azelőtt a vezérőbizottság semmiesetre sem ülésezik.

A szabadelvűpárt konferenciáját megelőzi az intéző bizottság ülése mely e hó 21 vagy 22-én lesz.

Dessewffy püspök a helyzetről.

Temesvár, aug. 12. Dessewffy Sándor, csanádi püspök 6 felsége 75 éves születése alkalmából pásztorlevelet adott ki, amelyben többek között így ír:

Esztendőnk óta súlyos politikai válság nehezedett ránk s jó királyunk győtrő aggodalmak között tölti öreg napjait. A nemzet aggódó félelemmel látja tornyosulni azokat a felhőket, amelyek árnyékot vetnek a király és a

Weitzenfeld Márczell

kender, kötél, zsinag zsák, ponyva és lópokróc raktára

Telefon szám 190. SZABADKA Kovács-utca 294.

Gabona zsák 4 nyüstös 30, len zsák 40 krtól. Borszűrő zsák. és Vizmentes rostáló ponyvák négyzetméterenként 40 krtól.

Kötélárak, u. m.: istrán, kötőfék, rudálló kötelek stb. a legolcsóbb árban, csakis I. kenderből legjobb mihőségben

Tennis pályák teljes berendezése 100 K.

Függő ágy (hengematté) 3 korona — Halászháló, tornaszerek a legolcsóbb árban. Lótakaró hálók 10 koronától kezdve. Lópokrócok gyári raktára

nemzet között fennálló szeretetre és bizalomra. Évtizedek láncolata arról tanuskodik, hogy jó királyunk szive hű magyarjaival van, a nemzet legjobb fiai pedig legjobb tehetségükkel és iparkodásukkal azon vannak, hogy ráljepjenek azon utra, amelyen a király és a nemzet szive ismét föllelik egymást és amely a király dicsőséges uralkodásához és a nemzet boldogságához vezet. Nekünk a nagy kérdés megoldásában tevékeny részünk nincs. Támogassuk annál buzgóbb imádsággal nagy munkájában a királyt és államférfiainkat. — Uristen, adj bölcsességet államférfiainknak, hogy megjelöljék számunkra az utat, amelyen a nemzet és királyja újból megértse és szeresse egymást, áldd meg országunkat, magyar hazánkat, vezérelj jóra királyunkat.

Egyről-másról.

— Budapesti levél. —
Írta: Faragó Jenő.

Budapest, aug. 11.

A Kárpátoktól az Adriáig van e kabátos ember aki ne ösmerné a a nótás kapitányt. Azt az elegáns, kedves huszártisztet, akinek szép magyar nótáit éneklék mostanság mindenfelé; akit jól ösmernek Kolozsvárt, hiszen hányszor mulatozott a Nagy Gábor bora mellett, a gyulai havasok alján, vagy az egeresi várban? . . . És ösmernek Szegeden, Aradon, Pozsonyban és Kassán . . . és ösmernek mindenütt a nótás kapitányt, aki úgy hegedül, hogy az öreg Rácz Palinak is öröme telnék benne, aki igazán megrikatja az embert a vonójával, meg azzal a szárazfával, amelyet grációzan szorit az álla alá s amely — sehogysem illik a honvédhuzár uniformishoz? Hát ha nem illik — a nótás kapitány segít a dolgon. Egyszerűen félretesz az egyiket? De vajjon melyiket? A hegedüt? Vagy az arany-sujtásos uniformist, az arany kard-bojtot, a pengő sarkantyut? A nótás kapitány — ez a legfrisebb pesti szenzáció, hű marad a nótáihoz és a hegedűjéhez. Kilép a hadseregéből, leteszi a tisztí rangját és — fölcsap színésznek. Már egy fővárosi színház szerződtette is és novemberben föl is lép a nótás kapitány! A darabot, amelyben debütje léssen, Berczik Árpád írja és az exkapitány egy igazi kapitányt fog játszani, egy jókedvű, dalos, mókászerű huszárt, aki nagyon, de nagyon szerelmes egy kis színésznőbe! . . . Ezt talán nem is lesz nehéz eljátszania, mert a nótás kapitány az életben is nagyon, de nagyon szerelmes egy primadonnácskába, akit szintén jól ösmernek Kolozsvárott, Kassán és egyebütt s akinek a kedvéért voltaképen leveti fényes uniformistát a nótás kapitány! . . . Hej, őszi rózsá, fehér őszi rózsá . . . az az Amor mégis csak nagy huncut, ugy-e? . . .

*

De ha már a primadonnáknál tartunk, hadd mondjak el még egy

esetet, amely most szintén izgalomban tartja a kuliszamenti világot. Az »eset« az, hogy Petrás Sári, a Palmay Ilka huga a Népszínház ezidejű szemefénye, kikoszorózott egy művészt. Egy alkotó művészt, aki már sok szép monumentummal ajándékozta meg a fővárost és most is legnagyobb emlékművünkön dolgozik. Dolgozik rajta immár tizenegy év óta és ha eddig is nehezen és lassan ment a munka, olyan nehezen és olyan lassan, mint mostanság — még soha. A kiváló művész ugyanis nyakig ül a szerelemben; a kis Sári egészen elforgatta a fejét. Annnyira, hogy a minap frakkba vágta magát és elment — háztűznézőbe. Kosárral jött vissza: nagy rettenetesen nagy kosárral, amelyet alig tudott elcipelni! . . . Elkieseredésében aztán — így mondják! — hazament, fogott egy kalapácsot és a legujabb alkotását izzéporrá zuzta vele! . . . A hatalmas emlékmű tehát megint nem készülhet el egyhamar! . . .

Foltozzák a fővárost. Minden utca fel van szaggatva; a levegő tele van aszfaltzaggal és kora reggeltől — késő estig a kövezők kalapácsa csinal pokoli lármát mindenfelé. Olyan különös dolog, hogy éppen most köveznek, aszfaltiroznak, furnak, farnak! Most, amikor csak a szegény munkás ember van itthon, aki nem menekülhet el a kánikula elől; akinek szagolnia kell az aszfaltbűzt és hallgatnia kell naphosszat a kövezők lármáját. Persze, a gazdag emberek vigan nyaralnak a Quarnerón, vagy a Tátrában, vagy Rotchild tudja hol és mire hazatérnek tiszta, szép és rendes lesz ez a Pest megint! . . .

Égő utasok

— Saját tudósítónktól. —

Petrozsény, aug. 12.

A délelőtti Petrozsényből Lupény felé induló vonat harmadosztályú kocsijában Szabó Mária 16 éves berecki cselédleány magával vitt 15 liter szeszt egy üvegben. Az üveg véletlenül eltört és a szesz a szomszéd fülkébe is átfolyt.

Gligor Tódor nevű utas az átfolyt szeszt tréfából meggyújtotta, mely nagy robajjal meggyuladt és a láng a szomszéd fülkébe is átcapott. A láng egy pillanat alatt elborította a szomszéd fülkében ülő három nőt, Szabó Mária cselédleányt, Gombos Károly egy asztalos segéd nejét és egy harmadik asszonyt, a kinek nevét eddig nem állapították meg. Az asszonyoknak nem volt annyi lélekjelenlétük, hogy a vonatot megállították volna.

Mintegy 25 lépéssel a Livazeny állomás váltója előtt Gáspár Elek vasuti kalauz vette észre, hogy a robogó vonatról egy lángban álló alak leugrik és megállította a vonatot. Oda-szaladt az égő leányhoz, letépte róla a ruhát, de már késő volt, mert a leány néhány perc múlva kizenedett. Időközben a másik két sérült leugrott a vonatról és az utasok is nagy ijedtséggel ugráltak ki a vonatból. Többen kisebb sérüléseket szen-

vedtek. Gligor Tódor, a veszedelem okozója a nagy ijedtségtől epileptikus rohamokat kapott.

A tűz a vasuti kocsikra is áttért. Egy kocsit porráégett, egy másik megsérült. Rövid idő múlva megérkezett a segélyvonat orvosokkal és a sérülteket beszállították a petrozsényi kórházba.

A halottat a helyszínén temetik el. Az anyagikár 50,000 korona.

HIREK

TÁJÉKOZTATÓ.

Szabadkai közkönyvtár és múzeum. Nyitva szerdán és szombaton délután 3-tól 5-ig. Vasárnap délelőtt 9-től 12-ig.

Országos vásár. Ujvidéken augusztus 12. 13. 14-dikén.

Augusztus 19. A szabadkai kör táncmulatsága Palicson, a Kossuth szoboralap javára.

Augusztus 20. A gazdakör ünnepi lakomája a gazdakör helyiségében.

Augusztus 27. Az ipartestületi dalárda hangversenyyel egybekötött táncmulatsága a városligetben.

September 8. 9. 10. A VII. országos iparegyesületi gyűlés Szabadkán.

— Dr. Polgár József távozása. A hivatalos lap mai száma hozza, hogy 6 Felső dr. Polgár Józsefet, kir. törvényszékünk elnökét a budapesti kir. ítélőtáblához bírónak nevezte ki. Igazságszolgáltatásunk és az egész művelt társadalom hatalmas tényező veszít a távozó törvényszéki elnökben, aki hét évi működése alatt mintaszerű állapotokat teremtett törvényházunkban s különösen mint az esküdtzéki tárgyalások vezetője, kiváló érdemeket szerzett, melyek nevét feledhetetlenné teszik igazságszolgáltatásunk történetében. De a művelt társadalomban is méltányolták nagy tudását és egyéb kiváló tulajdonságait, minekfolytán a törvényhatóság kebelébe is megválasztották a polgárság bizalmának és elismerésének jeleül.

— Bánffy Dezső báró Kamaráson. A ma reggeli vonaton érkezett meg Bánffy báró Kamarásra. Az utolsó kocsiban Bánffyk foglaltak helyet; a kegyelmes asszonyon kívül vagy 6—8 elvbarátja szállt le az elsőosztályú kocsiból. A horgosi cigányok cincogtak valami marsot. A báró dr. Véghmann pártelnök vendége, kinek villája az első a vasut mellett, ide huzodtak be. A fürdővendégek közül egypár szép asszonyt hozott ki a kíváncsiság és egy csoport gyereket. Üdvözlő beszéd sem volt; még kevésbé „éljen!” Egyetlen egy üdvözlő kiáltás sem zavarta meg a levegőt. Szóval a fogadtatás a közönség — az a pár főnyi közönség részéről is — inkább bámészkodó jelleggel birt. A báró holnap, szombaton d. u. 5 órakor megy vissza Szegedre a tüzőtői zászló-szentelésre.

— Esküvő. Fényes esküvő folyt le ma délután a városunkban. Milassin János mérnök esküvött örök hűséget Decsy Bella kisasszonynak. Decsy Dezső gyógyszerész leányának. Tanuként az esketésnél dr. Reisner Lajos ügyvéd és Ötvös József m. á. v. tiszt szerepeltek.

— Kitüntetés kertész. Szép kitüntetésben részesült Bednár Károly szabadkai földink, aki jelenleg köz-

ségi kertész Magyar-Kanizsán. A magyar földhitelintézet által a gyümölcsfatermesztés, terjesztés és oktatás körül szerzett érdemek jutalmazásul 1901. évre kitűzött 23 jutalom közül az első 600 koronás díjat ítéltek oda neki.

— Az egyetemi hallgatók »Szabadkai Kör« Palicson, a nagyvendéglő tánctermében 1905. évi augusztus hó 19-én este fél 9 órakor táncmulatságot rendez. Személyjegy 2 kor., családjegy (3 személyre) 5 kor., a pénztárnál 6 kor. Jegyek előre válthatók: Ifj. Illés Antal és Szilberleitner Ferenc gyógyszerészeiben, Roth Armin, Sulhoff Albert és Sugár Béla divatárú üzleteiben, Krécsi A. Nándorféle könyvkereskedésben, Herrmann Frigyes cukrászdájában és a Kör tagjainál. A tiszta jövedelem a szabadkai szegénysorsu egyetemi hallgatók segélyezésére fordítatik, mely célra felülfizetések köszönettel hirlapilag nyugtáztatnak. Külön villamos kocsikról a rendezőség gondoskodik.

— Bliesz István temetése. A Lengyel-utcai büntény szerencsétlen áldozata már az örök sir ölében pihen. Ma délután 5 órakor helyezték nyugalomra óriási részvét mellett. A város díszes temetést rendezett a közbiztonság szolgálatában áldozatul esett alkalmazottjának. Dulics Jenő főjegyző, Szalay Mátyás főkapitány, Pertich Ernő, Vojnics Béla, Alapfy István s teljes díszben az egész rendőrlégénység elkísérték utolsó útjára. A beszentelési szertartás után a koszorúkkal megrakott gyászkocsira helyezték az ércoporsót s megindult a menet a tűzoltó zenekar gyászindulójának hangjai mellett. Elöl két lovas rendőr haladt, utánuk a gyalogos rendőrök szakasza. A halottas kocsit után a rendőrkapitányok, biztosok és altisztek haladtak. A résztvevő közönségből is igen sokan a temetőig kísérték a gyászmenetet. A sírnál a rendőrlégénység nevében Polyákovics Márk rendőrmester bucsuztatta el a nyugvóra tért bajtársat a következő keresetlen, de szivreható szavakkal: »Megálltalak egy kis percre még kedves bajtársam, hogy elbucsuzzam tőled a magam és többi bajtársaim nevében is. A csatatéren estél el, katona halállal. Megakartad védeni más emberek életét és vagyonát. És megvédted a magad élete árán. Szegény jó bajtársunk a csatatéren elesni a legszebb halál, téged a legszebb halál választ el tőlünk. Emléked élni fog közöttünk. Isten veled. Pihenj békében.

— A szabadkai sakkör versenye. A verseny harmadik fordulója meglepetést hozott, amennyiben a verseny favoritja, Sztrokay, mint világos, egy mindvégig izgató és érdekes játszmában vereséget szenvedett a szépen játszó Tompával szemben. — A Brassai—Matievich játszmában utóbbi francia védelmet választva, mint sötét, 34 lépésben verte meg ellenfelét. A Forgács—Salamon partie függőben maradt. Az addigi eredmény tehát a következő: Forgács 2 (1) Matievich 2 Tompa 1 (1) Sztrokay Brassai 1 Salamon (2). A zárjelben levő számok a függő partiek számát jelentik.

Dr. Keiszler J. orvostudor
Vizgyógyintézete
Szabadkán, Mária-Terézia park, vasut mellett

Gyógy módok: massage, vizcúra, szénsavas fürdők (nauheimi).
Villanyozás, továbbá orvosi torna
Telefon 211. sz. Prospectus
Javalva van: az idegbetegségeknek mint: idegesség, hysteria, főfájás, és szedülésnél
A légző szervek betegségénél: tüdőhurut és nehéz légzésnél (asthma). — Gyomor és bélbajoknál: székrekedésnél. — Szív bajoknál: szénsavas fürdők (nauheimi). Rheuma és köszvénynél. Mérsékelt árak. Nyáron át frissítő fürdők.

Szombaton a IV. fordulón a párosítás a következő: Matievich—Forgács, Sztrokay—Salamon, Tompa—Brassai.

— **Méhészek egyesülete.** A következő felhívás közlésére kértünk fel: Felhívás a bácsbodrog megyei méhész közönséghez! Alulírott bizottság Szabadka sz. kir. város és a megye területén nagyszámban lakó méhészközönség régi óhajátának megfelelően, elhatározta, hogy Szabadka sz. kir. város székhelyvel megalakítja a bácsbodrog vármegyei méhészeti egyesületet. Ezen célból f. évi aug. 20-án (Szt. István napján) d. e. 10 órakor a helybeli városi sör-ésarnokában alakulógyűlést tartunk s amikor az egyet alapszabályai, tisztviselői kar választás s egyéb, az egyesületre vonatkozó kérdések fognak megvitatás tárgyává tétetni. Jelentkezések és bármily ez ügyre vonatkozó kérdések dr. Dömötör Miksa szabadkai orvoshoz intézendők Szabadkára. A végrh. bizotts.

— **Megszökött cirkusz.** A Szabadkáról nemrégiben eltávozott Viktor féle cirkusz, mely a közönség mérsékelt pártfogása mellett produkálta képletes értékű előadásait a szegedi Marstéri arénában, a minap eltűnt Szegedről. A cirkusz igazgatója szerdán este megvárta, míg valamelyes számu közönség gyűlt egybe a cirkuszban, azután eljárt szóra megjelent az igazgató s a következő szavakat intézte a közönséghez: Nagyérdemű közönség, köszönöm a kegyes pártfogást és jó éjszakát kívánok Ezzel a cirkusz népség összeszedte sátrát-batyuját s anélkül, hogy bárki belépő jegyének az árát visszatérítették volna, egyszerűen eltávoztak Szegedről s ismeretlen irányban kivonultak a hátrából.

— **Kántorválasztás.** Tegnap és ma mutatkozott be az izr. hitközség templomában Berger Alfréd kántor, a második kántor-jelölt. A hívek ezen jelölt képességeivel is teljesen megvannak elégedve, sőt minthogy szinmagyar ember s hatalmas terjedelmű hanganyaggal rendelkezik, melyhez megfelelő zenei intelligencia is járul, valószínű, hogy az ő személye körül fog a számottevő hívek tulnyomó része csoportosulni.

— **Szerencsétlenség egy butorgyárban.** Ma délelőtt a Wesselényi-utcában levő Brauchler-féle butorgyár sulyos kimenetelű szerencsétlenség színhelye volt. Sajdi István asztalossegéd a gőzfűrés közelében a gyártulajdonosoknak deszkákat adogatott át, bár gazdája figyelmeztette, hogy a gép kerekeinek közeléből távozzék. A segéd azonban nem hederített az intő szóra s néhány perc alatt megtörtént a baj. A kerék elkapta a segéd jobb karját, amelynek alsó részét teljesen összeroncsolta. Az óriási fájdalomtól elálélt embert a mentők azonnal a kórházba szállították. Valószínű, hogy a szegény ember karját amputálni kell.

— **Az átkos biblia.** E cím alatt mai számunkban megjelent hírkünkben megírtuk, hogy a Hungária kis korcsmájában Kopilovics Jakab papucsostól Andrasics Alajos korcsmáros és Bethlehem Mihály házmester 30 frtot kártyán elnyertek s mikor

ez pénzt visszakövetelte, elverték. Mint ma értesültünk, az eset úgy történt, hogy Kopilovics, aki egy óráig mulatott a helyiségben, amelyet akkor bezártak, négy óra tájban ittasan és véresre verve visszatért s a még bezárt redőnyöket tologatta fel, amikor Andrasics, aki ott üzletvezető, nem pedig tulajdonos és Bethlehem kijöttek s ekkor panaszkolta el nekik Kopilovics, hogy kifosztották és véresre verték.

— **Elosipett lócsalók.** A topolyai csendőrségtől távirati értesítés érkezett, hogy ott Magyar Lajos és Horváth Akasztai János ismert szabadkai bulézókat lopás gyanúja miatt letartóztatták.

— **Ha jól és olcsón akarjuk szükségletünket beszerezni, cipő, kalap, fűzőöltönyök, ur- és női divatcikkekben, úgy forduljunk, a jóval megnagyobbított Versenyáru üzlethez Szabadka, papucs piac.**

— **Szeplő, pattanás, foltok** az arcot elcsufítják, azonkívül a nap és szél is nagyon befolyásolják az arcbőrt azért használják hölgyek sőt urak is a hírneves Földes-féle Margit-crémet. E törvényesen védett arckenőcs sem higganyt, sem ólmot nem tartalmaz, a szeplőt, májfoltot, és az arc mindennemű tisztatlanságát pár nap alatt eltávolítja, a ráncokat kisimítja és az arcnak finom, fiatal rózsás színt ad. Nagy tégegy 2, kicsi 1 korona. Kapható a készítőnél; Földes Kelemen gyógyszerésznél Aradon és minden gyógyszerárban.

— **Orvosi körökben** már régi ismert tény, hogy a Ferenc József keserűviz valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és említésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjünk határozottan Ferenc József keserűvizet.

Megölte a férjét.

Tragikus esetről ad hírt csákovai tudósítónk. A fékevesztett harag, a megalázás fölött való elkeseredés gyilkossá tett egy giládi oláh parasz-asszonyt. A sokat szenvedett agyonkínzott feleség fejszét ragadott férje ellen és azt leütötte.

A megrendítő eset részletei a következők:

Gilád községben lakott Dragalina Trifu 54 éves oláh földműves nejével, Gábor Annával. A jómódu paraszt gazda, ki több évig községi közgyám volt, az utóbbi években ivásra adta magát és nem egyszer ittas állapotban kellett a korcsmából hazavinni. Az asszony eleinte szép szóval kérlelte a szerencsétlen embert, hagyjon fel az ivással és Dragalina azt meg is ígérte. Az alkohol ördöge azonban erősebb volt a jóakarathnál és Dragalina napról-napra süllyedt, míg végre teljesen elzülött. Vagyonkáját elitta, és már alig volt nap civakodás és perpatvar nélkül. A részeges ember durván bánt családjával az asszonyt ütötte verte és alig múlt el a nap, hogy veszekedés lett volna háznál. A szegény asszonyt ez teljesen elkeserítette mert a brutális férj elől alig tudott menekülni.

Dragalina tegnap fényes nappal déli 12 órakor ismét teljesen lerészegedve jött haza. Azonnal perlekedni kezdett az asszonynyal, sőt

amidőn az vissza felelt, ütlegelni kezdte. Rávetette magát a halálra ijedt nőre. Leteperte a földre és ök-leivel verte. Az asszony segítségért kiáltott, de hasztalanul. Emberfeletti erővel végre kiragadta magát bántalmazója kezei közül és ki akart menekülni a szobából. Dragalina azonban ismét megragadta és újból a földre akarta teperni Önvédelmében az asszony ekkor hirtelen felkapta a sarokban álló favágó fejszét és annak élével fejbe vágta férjét.

Vértől elboritva, ájultan rogyott össze Dragalina. Az ütés oly erős volt, hogy koponyacsontját kettéválasztotta. A vér látára az asszony rémülve szaladt ki a házból a földekre. A házbéliek azonnal ápolás alá vették a halálosan megsebesült Dragalinát, orvosért siettek, ki a sebet kimosta és bekötözte. Azonban minden fáradozás hiábavaló volt. A sulyosan sérült ember nem nyerte vissza eszméletét és esti 6 órakor meghalt. Eközben mindenütt keresték a gyilkos asszonyt, de nem találták sehol. Már azt hitték hogy elszökött midőn jelentés jött Csákováról, hogy az asszony lerongyolódva, zilált hajjal önként jelentkezett a csákovai csendőrségnél, ahol letartóztatták.

Unnen onnan.

Két baba játszik együtt a gyermekszobában:

Károly (12 éves): Mimike, eljőnnél hozzám feleségül?

Mimike (7 éves): Oh igen, de most még nem!

Károly: Miért, tán nem szeretsz?

Mimike: Dehogyan is nem szeretlek. De ha most megyek férjhez, csak hét évvel volnék idősebb gyermekemnél s akkor hol maradna a respektus?

Egy fiatal férjnek, aki a múlt hónapban vette fel hymen rabbillincseit, kappannal kedveskedik a felesége.

— Vén kappan lehet ez — szól a gyöngéd férj az első harapás után.

— Honnan tudod? — kérdi aggodva az ujdonsült menyecske.

— A fogakról.

— De hisz a kappannak nincsenek fogai.

— Neki nincsenek, — de van nekem.

A nők testgyakorlásáról.

A nőnek épügy, mint a férfinak legfőbb kincse elsősorban egészsége. S mégis, vajjon kinek jutna eszébe, midőn egészségének tudatában van, hogy természetes gyögmód utján azt nemcsak fentartsa, de fokozza és tartóssá tegye.

A férfiak azt hiszik, hogy testi nevelésük az iskola végeztével bevan fejezve. Azután már lehet fél-éjjeleket a kártyaasztalnál és egész napokat a kávéházban tölteniök anélkül, hogy egészségük — melyre csodálatosképen, ha megvan, nem ügyelnek — megrongálódni s csak akkor kapkodnak fűző-fához, szaladnak orvoshoz, midőn már idegrendszerük megtámadva, álmatlanság, korai öszülés, hajhullás, fáradtság, meg más ezerféle baj jelentkezik.

De nálam ezuttal nem az, hogy a férfinem testi degenerációjáról beszéljek, hanem hogy kitüntessem általában, mily kevés gondot fordít-

tanak hazánkban a nők, a leánygyermek testi fejlődésére. Testi fejlődését említettem, mert hisz másik enjét, a szellemi tüzzel-vassal is belepréselik a gyenge, vézna testbe. Hogy megbirja-e, azzal ugyancsak keveset törődnek, de fő a tudás, a műveltség.

Pedig téves a nézet, igen tisztelt anyák! Ime egy példája az általában szokásos leánynevelési rendszernek korunkban. Vegyük pl. a 4 éves kortól.

Oh ekkor már — különösen a városi leánykának — illedelmesen kell viselkednie, az utcán, udvaron szaladgálni világért sem szabad, hisz akkor rakoncátlan, vad gyermek lenne belőle. Ott a szoba. Hívja oda kis barátját, ott játszhatnak szépen a bábuval, vasalhatnak ruhát neki; vagy ott a sok drága edényke, takaréktűzhely. Mamus ad hozzá befőttet, tésztát, kenyeret és süthetnek, főzhetnek egész áldott nap. Ha pl. új ruhát adnak rájuk, jaj, hogy kell vigyázniok a csecse ruhára, nehogy annak egy fodrát is megbontsák.

Kioktatják őket, hogy kell szépen, illedelmesen ülni és viselkedni, ha vendég jön a házhoz, avagy ök mennek valahová. S így szépen nevelve, eléri 6-ik életévét a gyermek. Hat éves kor, azt ország-világ tudja, az iskoláztatás megkezdési kora gyenge és erős, vézna és kifejlett testűeknek egyaránt. Beiratják hát a közeli iskolába, nehogy a gyermek a hosszú uttól kimerüljön, vagy lendítve a dolgon, az iskola közelébe költözködjön s megkezdődik az oktatás, a magoló nevelés (a test fejlődik ugyanis az évekkel természetes uton), délelőtt 8—10, sőt 12 óráig, délután 2—4, esetleg 5 óráig. Hazaérve, jó a tanulás és ozsonna egyidőben — mert az idő nem futja — utánna az elmaradhatlan zongora-, vagy francia leszkeóra, esetleg mind a kettő s csak azután jön a — — — óh nem a játék, a kézimunka! Ezt épen tudnia kell, mondja a gondos anya, hogy ha asszony lesz, ne kelljen mindenért pénzt kidobni.

Igy tart ez egyre fokozódó munkateherrel a leány 14 éves koráig. — E kor befejeztével, a negyedik polgári iskola elvégzése után egy évig rendszeresen a ruhavarrás mesterségére szorítják a fejlődő leánygyermeket. Azután a főzés, sütés következik és végre a tánciskola. Ez elmaradhatlan kelléke a jól nevelt leánynak, nem épen azért, mert az testgyakorlás, hogy megerősítse a gyenge izomzatot, emelje a tüdő működési képességét, hanem egyszerűen, hogy táncolni tudjon.

Feltevéssem mellett bizonyít az, miszerint, ha az előbbieket vezérelnek őket, úgy bizonyára nem engednék meg lányaiknak és néhol nem erőszakolnák egyenesen rájuk a fűző alkalmazását, mely — fájdalom — hazánkban elengedhetetlen kelléke a divatnak nevezett emberi szeszélynek. A fűző azután megteszi hatását a fiatal, fejlődő testre. Formai szépséget és tökélyt kölcsönöz annak, de azért keserves adót fizet a szegény teremtés.

Tüdőműködése tökéletlen, gyenge fejlődését megakasztja vagy legalább is meggátolja. A belső szervek az erős prés alatt nem fejlődhetnek, elsatnyulnak, a mellkas alsó bordái befelé borulva, összébbhúzódásra

FERENCZ JOZSEF KESERŰVIZ

az egyedül elismert kellemes ízű természetes hashajtószer.

kényszerítik a legfontosabb női szereket. Sőt elég esetben szivdobogás, étvágytalanság, hányási inger, ájulás stb. is bekövetkezik, melyeket néha az éhség is előidéz, mert hisz nem ehetik rendesen, ki karcsu óhajt maradni, fűzőben pedig éppenséggel lehetetlen. De hát így volt ez az anyánál, sőt a nagyanyánál is, mégis itt vannak. (De hogyan?)

Mi lehet aztán egy ily tánciskolába járó leánynak otthoni foglalkozása? Kézimunka, zongorázás és sok-sok olvasás, nehogy társasága a műveltség és butaság bélyegét süssen rá. Testedzésről, testgyakorlásról szó sincs.

Már most kérdelem, hogy töltheti be a mai kor ilyen nevelésű, sápadt, azaz pardon, érdekes arcú, gyenge, ügyetlen gyermeke legfontosabb hivatását, anyai kötelességét?

A mai anya legtöbb esetben nem képes az anyasággal járó terhet, de gyönyörtadó munkáját végezni. — Gyenge, erőtlén. Már például gyenge, vérszegény, beteges anyának sohasem lehet egészséges gyermeke.

De lehet változtatni. — Istennek hála — a dolgon. Dobják félre a gyermekeik fejlődését és egészségét gátló fűzőket! Engedjék őket nyáron szabad, virágos réten, erdőn dalolni, futkosni és játszózni! Ne féltsetek a téltől, a hidegtől sem! Korcsolyázzanak nem tisztán élvezetből, de egészségi szempontból! Fürödjének, uszszanak a szabad ég alatt s ne a szobába zárva. S hogy a testgyakorlást télen-nyáron, jó és rossz időben egyaránt és rendszeresen üzemessék, alakítsanak maguk között testgyakorló egyleteket, melyek tisztán gyermekeik és az önök (saját) egészségét mozdítsák elő. Teremtse-nek üdeséget az arcra, kedélyt a lélekbe, adjanak erőt az idegeknek, izmoknak, belső szerveknek és jó vért a véregekbe. Ne okozzon kicsinyes aggodalmat, hogy esetleg leányai, vagy önmaguk nem illő társaságba jutnak. A testgyakorlás mindenkit egyenlővé tesz a tornahelyen, azontul akár ne is ismerjék egymást.

Megtestesítése e nemes célnak igen egyszerű: Bármily tanintézet, vagy tornaegylet, készséggel rendelkezésre bocsátja ezen célból tornacsarnokát és játszótérét. Bárki szakférfiaink, vagy hölgyeink közül örömmel jelennek meg hívásukra és az órákat kedélyes oktatással vezetve, támogatja szívet, lelket gyönyörködtető munkájában.

Nem kell tehát más, mint egy kis megbeszélés bizalmas körből, akarat a terv megvalósítására és elhatározó cselekvés arra, hogy gyermekeik és önmaguk legnagyobb kincsét, az egészséget ne csak megszerezzék, de meg is tartásák.

Verő Adolf,
temesvári áll. főreálisk.
tornatanár.

**Pedálos
diófa-cimbalom**

— 220 koronás —

150 koronáért eladó.

I. kör, Molczér-ház, 364.

TÁVIRATOK.

A háboru és béke.

London, aug. 12. Miután Witte a japánok békefeltételeit megkapta és zsebébe tette, azonnal visszavonult

és rövid megszakítással, mely idő alatt étkezett, reggeli két óráig dolgozott a mellé kirendelt szakértőkkel, hogy a japánoknak adandó válszt megfogalmazza.

London, aug. 12. A Daily Chronicle-nak jelentik Newyorkból: Az orosz békekövetek nagyon levertek és azt mondják, hogy Japán békefeltételei semmiesetre sem fogadhatók el. Pétervárról érkezett jelentés szerint Witte utasítást kapott a cártól, hogy Oroszország Szachalint nem hajlandó átengedni, hadikárpótlást nem fizet és az internált hadihajókat nem engedi át. A cárral abban a meggyőződésben van, hogy a hadiszerencse az oroszok felé fog fordulni.

A szultán merénylője.

Konstantinápoly, aug. 12. A merénylet ügyében letartóztatott belgát nem Jaurisnak, hanem Jorisnak hívják. Joris az egyedüli külföldi, akit a törökök mint a merénylet részesét fogvatartják. Török részről származó azt az állítást, hogy Joris beismerésben van, belga részről nem erősítik meg egészen. Jorist a belga követ jelenlétében hallgatják ki. Néhány nappal ezelőtt a belga követ négyszem között biztosította Jorist a szultán nevében arról, hogy ha teljes beismerést tesz és megnevezi bűntársait, akkor a török törvények értelmében kiutasítják ugyan Törökországból, de szabadon bocsátják. — Joris dacára ennek tagad. — Ugy látszik, hogy török részről a vizsgálat érdekében szándékosan szelíztetik Joris beismerését. Ellentmondások, levelek és egyéb adatok különben meglehetősen terhelők Jorisra nézve.

Konstantinápoly, aug. A vizsgálat mostani állásából azt következtetik, hogy a merényletet Rips és más kaukázusi orosz-örmény követte el anarkisták segítségével. Azt hiszik, hogy bolgárok is résztvettek a merényletben, de ezt eddig nem bizonyították be. Terhelő körülmény Jorisra nézve az a barátságos viszony a mely közte és az örmény származású Kidirán között fennállott, a ki a tavasszal az emlékezetes dinamit robbanás alkalmával elpusztult.

A szerb kormány lemondása.

Belgrád, aug. 12. Miután a Sztojanovics-kabinet a szkupstina megalakításával teljesítette misszióját, ma beadta lemondását, a melyet a király el is fogadott. A király meghívta a szkupstina elnökségét a konakba.

SPORT.

A Szabadkai Sport Egylet V. nemzetközi versenye. A Sz. S. E. szeptember 9. és 10-iki versenyei iránt országszerte nagy az érdeklődés. Alig bocsátotta ki a versenyrendezés a prozódiumot, már is tömegesen érkeznek az egylet helyiségébe a verseny rendezését illető elismerő levelek, nemkülönben nevezések is úgy a főváros, mint a vidék részéről. A napokban jött levél Sztankovics Szilárdtól, a Magyar Athletikai Szövetség titkárától, ki a versenyre vonatkozólag a többek között ezeket írja: »A program igen szépen van összeállítva s azt hiszem, nagyszabású versenyekre van kilátás annál is inkább, mert a díjazás igen bőkezű; a viadai igen változatos is lesz, mert a sportnak majdnem minden ágából lesznek versenyek.« Végül megígéri, hogy a versenyeken személyesen is megjelenik, de nemleges esetben gondoskodik a szövetség

megfelelő képviseléről. Tekintve azt, hogy a Magyar Athletikai Szövetség a magyar sportban a legmagasabb fórum, e dicséret is a legnagyobb, mely vidéki egyület érhet s hogy a szövetség képviselteti magát — amit csak a legritkább esetben tesz — nagyban emeli a verseny erkölcsi és sport értékét.

KÖZGAZDASÁG.

A „Hermes“ Magyar Általános váltóüzlet Részvénytársaság, Budapesti heti jelentése a tőzsdéforgalomról és a pénzügyi piacról

Budapest, augusztus 11.

Mult heti jelentésünk óta a belső politikai situációba változás nem állott elő és a világpolitika szintén nem volt alkalmas arra, hogy a tőzsdéket jelentékenyen befolyásolja. Ennek dacára a tőzsde szilárdult, ami azon körülményre vezethető vissza, hogy az osztrák kormány komolyan foglalkozik egynemely vasut államosítással. Ebből kifolyólag az osztrák államvasuti részvények is megszilárdultak, hozzájárult továbbá a tőzsde szilárdulásához azon hír is, mely az időközökben megjelent osztrák hitelintézeti mérlegről keringett, amennyiben a félévi zárlat a tavalival szemben mintegy — 80.000, koronányi javulást mutat fel. Komoly vevőket láttunk a Magyar Általános Hitelbank, a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank, és a Magyar Jelzáloghitelbank részvényeinél is, mely bankok mérlegeiről szintén a tavalival szemben magasabb eredményeket várnak.

A helyi értékek közül a Danubius hajógyár részvényei voltak favorizálva, és 220, koronás árfolyamot értek el.

A pénzügyi piac változatlan.

A lefolyt hét — legnevezetesebb árfolyamváltozásai a következők voltak: augusztus 3. augusztus 10. 4% magyar koronajáradék 97—96.80 Magyar hitelrészvény 783—786.50 Magyar jelzáloghitelbank részvény 506—508—. Leszámitoló és pénzváltóbank részvény 474.50—477—. Osztrák államvasut részvény 672—676—. Danubius hajógyár részvény 211—220—. Rimamurányi vasmű részvény 551.50—552.—.

REGÉNY CSARNOK.

A HÁREMNO.

Irta: Dugovich Imre. 2

— Tudom, de nem bírom megérteni, amit mondasz, mikor látom, hogy minden igaz szeretet csak önmagát emésztő láng. Tudhatnád magadról...

Nem fejezhette be mondatát, a leány félbeszakította.

— Nem tudom, hol marad ma oly soká az atyám, szolt.

A leány néhány pillanatig hallgatott, majd beszélni kezdett, hogy Zorkát megnyugtassa.

— A szomszéd falu messze van. Az öreg ma gazdag halottat temetett. Tudod, nálunk alig várják, hogy a kántor elénekelje, a sirásó eltemesse a halottat s megkezdhesse a siráncokozás után a tivornyázást. A gazdag ember bora megtiszteltetés a szegény embernek, s bizony baj annak a szegénynek, aki az ilyen megtiszteltetés elől menekül. Alamizna ez a megtiszteltetés, s aki az alamizsnát meg nem köszöni, annak hamar felkopik az álla.

— Édes apám nem szokott elmaradni, nem szereti a torokat.

— Haj, szegény ember őszszel hulló falevél, a halálát megszokják. Gazdag ember hulló csillag, ritkán hullnak, nagy esemény a haláluk, s bizony nem csoda, ha szegény embert eltérít a rendes szokásától.

— Iván, rossz kedved van. Jobb lesz talán ha lefekszel, majd egyedül várok atyámra.

— Megyek. Maradj csak magadra, szolt izgatottan a leány. De magadra nem is maradhatsz. Gondolatban mindig vele vagy; azzal, aki megmételtyezte az életedet. Zorka, vigyázz! Esküszöm neked, hogy vadabb leszek a vadnál, ravaszabb a megrögzött ámitónál, ha megcsalsz, ha hazudsz.

A leány hangjában a lélek szenvedélyeinek világa viharzott. A szenvedélyeknek ez a vihara a holdfényes, csillagos, mozdulatlan éjben félelmebb volt a természet viharánál. A leány megállt, szelid, büvölő tekintetét a leány villám szemeibe mélyesztette, s a szenvedélyek vihara megszünt e tekintetre. Csak az izmok rándultak néha meg, mint az idomított vadak, mikor a szenvedélyek dacolni akartak a tekintet büvös erejével. Mikor azután teljesen elült a leány lelkének vihara, akkor a leány szeme, mint a vadakon diadalmaszkodó szelidítő, izzani, lángolni kezdett, hogy tüzével biztosítsa hatalmát a legyőzött fölött. Ezzel a tüzzel ellentétben volt hangjának fagyasztó hidegsége, mely mintha a szemek tekintetének erejével versenyezve akarta volna megdermeszteni a szenvedélyek dühöngését.

— Iván, esztelen vagy, azt mondd, hogy tündéred vagyok és elfelejtetted, hogy a tündér nem fél halandó embertől. Miért félnék a fenyegetésedtől?

A leány melléje simult. A hangja remegett, mikor megszólalt.

— Ne félj, Zorka, de ne is csodálkozzál, ha néha elragad a szenvedély. Parancsolhat a tenger medre a tenger vizének, hogy ne hagyja el, ha jön a dagály ideje? Szeretném, ha szenvedélyeim hűsítő habok lennének lelked fájdalmára, s mikor eszembe jut, hogy vágyam üres, hasztalan epekedés, akkor el fog a düh. hogy ezek a gyötrelmes szenvedélyek nem lehetnek a tenger romboló hullámai, hogy egyetlen csapással megemmisítsék azt, aki fájdalmadat okozza.

Folyt. köv.

Felolós szerkesztő:

DUGOVICH IMRE.

Laptalajdonosok: **A Z A L A P I T Ó K**
Szerkesztőségi és kiadóhivatali
telefon szám: 62.

16660/905. szám.

Hirdetmény.

Szabadka szab. kir. város tanácsa ezennel közhírré teszi, miszerint a város közönsége tulajdonát képező kaszálók, u. m. a vágóhid mellett, Palics környéki, a sándori, vodicsai, a cseszmai és a két árok közötti (kőrösi) f. évi augusztus hó 18-án d. e. 10 órakor a gazdasági ügyosztályban nyilvános szóbeli árverés útján haszonbérbe fog adni.

Az árverési feltételek a gazdasági ügyosztályban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Szabadkán, 1905. évi augusztus hó 12-én.

A városi tanács.